

Διδαχί

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ
Δελφών & Μιαούλη | Τ.2310 828 989 | www.inmetamorfoseos.gr

ΕΤΟΣ 2^ο | 5 ΙΟΥΝΙΟΥ 2022 | Αρ. Φύλλου 75

Η...ΔΟΞΑ ΤΗΣ ΣΤΑΥΡΩΣΗΣ ΚΑΙ Η ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Σχόλιο στο Ευαγγελικό Ανάγνωσμα: Ιωα 17:1-13

Κατά τη διάρκεια ολόκληρης της περιόδου μεταξύ Πάσχα και Πεντηκοστής, οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί μελετούν μέσα από τα ευαγγελικά και αποστολικά αναγνώσματα το έργο του Αγίου Πνεύματος στην Ιστορία. Και επειδή η ενότητα της Εκκλησίας νοείται ως έργο του Αγίου Πνεύματος στην Ιστορία, η τελευταία Κυριακή πριν από την Πεντηκοστή είναι αφιερωμένη στη μνήμη των 318 Πατέρων που συμμετείχαν στην πρώτη Οικουμενική Σύνοδο στη Νίκαια της Μικράς Ασίας το 325 μ.Χ.

Περιεχόμενο του ευαγγελικού αναγνώσματος της ημέρας είναι ένα απόσπασμα από την τελευταία προσευχή του Ιησού, την οποία απευθύνει προς τον Πατέρα του λίγο πριν από τη σταυρική του θυσία. Το κύριο μέλημα του Ιησού στην τελευταία του προσευχή πριν από το τέλος της αποστολής του στη γη είναι για τους μαθητές του. Ζητά από τον Πατέρα του να τους κρατήσει ασφαλείς και ενωμένους.

Σύμφωνα με τα λόγια του Χριστού προς τον Πατέρα του, προϋπόθεση για να μείνουν οι μαθητές του ασφαλείς και ενωμένοι είναι ότι κατανοούν τι σημαίνει **“Αιώνια Ζωή”**, με άλλα λόγια, ότι γνωρίζουν τον μόνο αληθινό Θεό. Αυτή η εξίσωση περιλαμβάνει τον βιβλικό ορισμό του τι δηλώνεται στην

ορθόδοξη παράδοση με τον όρο “**Θεολογία**”. Θεολογία δεν είναι μια θεωρητική γνώση του Θεού, αλλά η ικανότητα να δει κανείς το έργο του Θεού στην Ιστορία.

Για να γίνει κατανοητή η σχέση μεταξύ της αφιερωμένης στη μνήμη των Πατέρων της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου γιορτής και του έργου του Αγίου Πνεύματος στην Ιστορία, πρέπει να επιστρέψει κανείς στην πρώτη περίοδο της Εκκλησίας. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το πέρασμα του αποστόλου Παύλου από την Ασία στην Ευρώπη αποτέλεσε για τη νεογέννητη χριστιανική Εκκλησία ένα αποφασιστικής σημασίας άλμα προς το μέλλον, καθώς σηματοδοτούσε μια εντελώς νέα περίοδο στις σχέσεις ιουδαϊσμού και ελληνισμού. Ένα τόσο σημαντικό βήμα δεν θα μπορούσε, σύμφωνα με τη βιβλική θεώρηση των πραγμάτων, να είναι το αποτέλεσμα ανθρώπινης πρωτοβουλίας, αλλά μία ακόμη επιβεβαίωση της βασικής βιβλικής θέσης ότι ο Θεός παρεμβαίνει ενεργά μέσα στην ανθρώπινη Ιστορία, και έτσι το περιγράφει ο ευαγγελιστής Λουκάς στο βιβλίο του *Πράξεις τῶν Ἀποστόλων* (16:6-10).

Οι σχέσεις του ιουδαϊσμού προς τον ελληνισμό στο πλαίσιο της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας ξεκινούν από την πλήρη απομόνωση των Ιουδαίων σε κάποιο γκέτο, προκειμένου να διασφαλίσουν τη διατήρηση της ταυτότητάς τους, και φτάνουν ως την πλήρη ενσωμάτωσή τους στην ελληνική κοινωνία, με παράλληλη απόρριψη της ιουδαϊκής ταυτότητας. Ανάμεσα σ’ αυτά τα δύο άκρα μπορεί να διακρίνει κανείς διάφορες διαβαθμίσεις που εξαρτώνται και από άλλους παράγοντες, καθώς ο ελληνισμός είναι ένα πολυσύνθετο πολιτισμικό φαινόμενο με κάποια θρησκευτικά στοιχεία, ενώ στον ιουδαϊσμό τα θρησκευτικά στοιχεία υπερτερούν των όποιων πολιτισμικών. Κατά συνέπεια, ιουδαϊσμός και ελληνισμός δεν κινούνται στο ίδιο επίπεδο, οπότε θα έπρεπε κατ’ ανάγκην κάπου να συναντηθούν και επομένως να συγκρουστούν ή να ισορροπήσουν. Για την περιγραφή των μεταξύ τους σχέσεων περισσότερο βολικό θα ήταν το σχήμα των κάθετων τεμνόμενων αξόνων, όπου στον θρησκευτικό άξονα η κίνηση μπορεί να είναι από τον απολύτως συνεπή προς τον *Νόμο* ιουδαϊσμό μέχρι τον παγανισμό, ενώ στον πολιτισμικό άξονα η κίνηση μπορεί να είναι από πλήρη άγνοια της ελληνικής γλώσσας μέχρι την πλήρη ενσωμάτωση στον ελληνικό τρόπο ζωής, οπότε οποιοσδήποτε συνδυασμός θρησκευτικής και πολιτισμικής ταυτότητας είναι πιθανός.

Όπως και να έχουν τα πράγματα, η συνάντηση ιουδαϊσμού και ελληνισμού στο πλαίσιο του χριστιανισμού είχε να ξεπεράσει ένα ακόμα τερά-

στιο εμπόδιο· τη μεταφορά της αφηγηματικής βιβλικής γλώσσας στον ελληνικό τρόπο έκφρασης για τη διατύπωση των χριστιανικών αληθειών. Κάτι τέτοιο προϋπέθετε την ύπαρξη γλωσσικών εργαλείων που τα προσέφεραν τα γραμμένα πρωτοτύπως στα ελληνικά σοφολογικά κείμενα που ενσωματώθηκαν στη Μετάφραση των Εβδομήκοντα. Την ανάγκη της απόκτησης τέτοιων εργαλείων για τη διάδοση της χριστιανικής πίστης μαρτυρεί μια πληροφορία που σώζεται στο βιβλίο **Πράξεις τῶν Ἀποστόλων**. Σύμφωνα με τη σχετική αφήγηση, ο Παύλος διακόπτει για δύο χρόνια τα ιεραποστολικά του ταξίδια και παραμένει στην Έφεσο, όπου, εκτός από τη συναγωγή, επισκέπτεται καθημερινά και για 5 ώρες, από τις 11 το πρωί μέχρι τις 4 το απόγευμα, τη στωική σχολή του Τυράννου (Πρα 19:8-10) ακούγοντας και διδάσκοντας. Δεν είναι, λοιπόν, τυχαίο το ότι στα κείμενά του που σχετίζονται με την Έφεσο (Α΄ προς Κορινθίους, προς Κολασσαείς και προς Εφεσίους), γίνεται η προσαρμογή του εβραϊκού όρου “χοχμά” (= σοφία) στην ελληνιστική αντίληψη περί λόγου και σοφίας που προλείανε το έδαφος για τον πρόλογο του τέταρτου Ευαγγελίου.

Οπωσδήποτε η συνάντηση αυτή ιουδαϊκού και ελληνικού τρόπου σκέψης και έκφρασης δεν ήταν ούτε εύκολη ούτε ακίνδυνη για όσους στοχαστές επιχειρήσαν μετατρέψουν τον αφηγηματικό βιβλικό λόγο σε μια αφαιρετική φιλοσοφική σκέψη. Εκείνοι που απέτυχαν δεν ήταν λίγοι. Κάποιοι όμως πέτυχαν και σ’ αυτούς ανήκουν αναμφίβολα εκείνοι που πήραν μέρος στην Πρώτη Οικουμενική Σύνοδο. Και ήταν ακριβώς αυτή τους η επιτυχία που άνοιξε τη δυνατότητα τόσο για την εμφάνιση ενός νέου παγκόσμιου πολιτισμού όσο και για την επιβίωση των πολιτιστικών παραδόσεων που τον γέννησαν. Η επιτυχία του εγχειρήματος εκείνου αποδεικνύεται από το γεγονός ότι οι αποφάσεις εκείνης της Συνόδου συγκροτούν μέχρι σήμερα τη βασική ομολογία πίστης όλης της Χριστιανοσύνης.

Οπωσδήποτε, το κύριο μέλημα των Πατέρων που συμμετείχαν στη Σύνοδο της Νικαίας ήταν η ενότητα της Εκκλησίας. Και, ακολουθώντας τη βιβλική κατανόηση της ενότητας, όπως αυτή σκιαγραφείται στην τελευταία προσευχή του Ιησού, προσπαθούν να την καθιερώσουν στην βάση της αληθινής πίστης. Δυστυχώς, η ομολογία της αληθινής πίστης δεν αποδείχτηκε αρκετή για να αποτρέψει τα σχίσματα στην Εκκλησία. Αλλά η επιθυμία για ενότητα παραμένει ζωντανή μέχρι σήμερα και ο καλύτερος τρόπος για να επιτευχθεί αυτό είναι σύμφωνα με το **Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιον** να καλλιεργηθεί η αγάπη του ενός προς τον άλλο και ο αμοιβαίος σεβασμός.

Πιο συγκεκριμένα, ο Χριστός αρχίζει την προσευχή του διαβεβαιώνονο-

ντας τον Πατέρα του ότι ολοκλήρωσε το έργο που του ανέθεσε, φανερώνοντας τη δόξα του πάνω στη γη (17:4), και τον παρακαλεί: **“Τώρα λοιπόν εσύ, Πατέρα, δόξασέ με κοντά σ’ εσένα με τη δόξα που είχα κοντά σου προτού να γίνει ο κόσμος”** (17:5). Αποκομμένη από τη συνάφεια του τέταρτου Ευαγγελίου η συγκεκριμένη φράση μπορεί να παρανοηθεί, καθώς δίνεται η εντύπωση ότι ο Ιησούς προσπαθεί να αποφύγει τη σταύρωση. Είναι όμως γνωστό ότι σε ολόκληρο το **Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιον** ο όρος “δόξα” συνδέεται με τη σταύρωση. Όταν ο Ιησούς, ολοκληρώνοντας το έργο του εισέρχεται στην Ιερουσαλήμ δηλώνει πως: **“Ηρθε πια η ώρα για να δοξαστεί ο Υιός του ανθρώπου”** και, για να αποφύγει την ενδεχόμενη παρεξήγηση, συγκρίνει τον εαυτό του με έναν σπόρο που πρέπει να πέσει στη γη και να πεθάνει (Ιωα 12:23-24). Το ίδιο και όταν ο Ιούδας φεύγει από κοντά του για να τον προδώσει, ο Ιησούς λέει: **“Ηρθε τώρα η ώρα να φανερωθεί η δόξα του Υιού του Ανθρώπου κι ο Θεός να δοξαστεί εξαιτίας του”** (Ιωα 13:31). Είναι, κατά συνέπεια προφανές ότι όλο το Ευαγγέλιο συνδέει τη δόξα του Χριστού με μια διαδικασία που κορυφώνεται στη σταύρωση, επομένως η σταύρωση αποκαλύπτει τη δόξα του Θεού. Αξιοσημείωτο στην προκειμένη περίπτωση είναι ότι η περιγραφή της σταύρωσης από το τέταρτο Ευαγγέλιο διαφέρει από τις περιγραφές των συνοπτικών, καθώς απουσιάζουν από αυτήν σημάδια εκδήλωσης της θείας δύναμης. Η δόξα του Θεού στην αφήγηση του Ιωάννη δεν αποκαλύπτεται στην εκδήλωση της δύναμής του, αλλά στη διαβεβαίωση της αγάπης του. Η αποστολή του Ιησού να φανερώσει τη δόξα του Θεού στη γη ολοκληρώνεται με τη σταύρωσή του, καθώς αυτή αποκαλύπτει την αγάπη του Υιού προς τον Πατέρα, αλλά και την αγάπη του Πατέρα προς τον κόσμο (Πρβλ Ιωα 14:31· 3:16). Η σταύρωση εκδηλώνει το εύρος της θείας δύναμης αποκαλύπτοντας το βάθος της θεικής αγάπης.

Στην ορθόδοξη λειτουργία, πριν από την απαγγελία του Συμβόλου της Πίστεως, ο διάκονος προσκαλεί τους πιστούς **“ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα ἐν ὁμονοίᾳ ὁμολογήσωμεν”**. Αυτό σημαίνει ότι η αγάπη είναι πάντοτε η προϋπόθεση για την κοινή ομολογία της πίστης και ποτέ το αντίθετο.

M.K.

